

Russiske Landbrugsforhold.

Beretning af Statskonsulent *N. Otto Nielsen* om en
Undersøgelsesrejse i Rusland i 1914.

Redaktionen har anmodet mig om at give nogle Meddelelser om den ovennævnte Beretning paa 147 Sider, som vor Statskonsulent i Rusland, *N. Otto Nielsen*, har affattet om en Rejse, som han og undertegnede for 4 Aar siden foretog i Østersøprovinserne, Centralrusland og Ukraine. Hr. Nielsen udarbejdede denne Beretning kort efter, at vi i Juli 1914 havde afsluttet Rejsen, og afgav den til det Udvalg, som Landbrugsministeriet i 1913 havde nedsat med det Formaal at undersøge, hvorvidt der fra Landbrugets Standpunkt og med dettes Tarv for Øje kan og bør træffes Foranstaltninger til at fremme Frøavlens her i Landet, og til at modvirke den usunde Frøhandel, og eventuelt at fremskaffe dertil sigtende Forslag. Dette Udvalg havde nemlig foranlediget Rejsen iværksat, faaet Midler bevilget til den og havde senere udvirket, at *N. Otto Nielsen* blev ansat som dansk Statskonsulent i Rusland, idet han havde mangeaarigt og grundigt Kendskab til russiske Landbrugsforhold. Hr. N., der er dansk født, har faaet sin Skoleuddannelse i Libau og har dér fra Barndommen lært det russiske og tyske Sprog til Fuldkommenhed; efter at have lært praktisk Landbrug saavel i Danmark som i Rusland, tog han dansk Landbrugskandidateksamen og var derefter i over 10 Aar Godsinspektør paa meget store Godser i Podolien i Ukraine. Han organi-

serede her et udmærket Landbrug paa disse Godser, hvis Jorder for en stor Del hører til de bekendte, rige Sortjordsdistrikter.

Gennem denne sin Virksomhed som Godsinspektør hos en af Ruslands mest formaaende Mænd, havde N. skaffet sig et usædvanlig godt Kendskab til flere af Ruslands daværende indflydelsesrige Mænd, og var vant til at omgaa disse.

Hr. N. var derfor i særlig Grad egnet til at foretage en Undersøgelsesrejse som den omhandlede. Foruden at faa et Overblik over russiske Landbrugsforhold i Almindelighed skulde vi særlig sætte os ind i Forhold vedrørende Frøavl, Frøhandel og Frøkontrol. Vi skulde skaffe Oplysning dels om der var Mulighed for en forøget Eksport af danske Frøvarer til Rusland og dels om hvor og hvorledes det russiske Kløverfrø, der indførtes til Danmark, blev avlet og fremskaffet.

Det var oprindelig Meningen, at Beretningen skulde have været udsendt som Bilag til det nævnte Udvalgs Betænkning, der skulde være afgivet i Slutningen af 1914. Verdenskrigens Udbrud og uventede Varighed medførte imidlertid et fortsat Arbejde for Udvalget, hvorfor Beretningen nu er blevet udsendt særskilt, for ikke at forholde Offentligheden de værdifulde Oplysninger om Landbrugsforholdene i det vældige Rige.

Beretningen omhandler Forholdene i Rusland i 1914, hvor der i de forudgaaende 7 Aar, efter Krigen med Japan og den efterfølgende Revolution, havde været en saa vældig Udvikling paa Landbrugets Omraade. Imidlertid er der jo, navnlig i de sidste to Aar, sket en saa uhyre Omvæltning i alle Forhold derovre, at Beretningen, skønt kun 4 Aar gammel, paa mange Punkter maa siges at være forældet. Hr. N. har derfor i Januar 1918 i en kort Efterskrift skitseret, hvad der er sket i de forløbne 4 Aar.

Beretningen indledes med en kort Oversigt over Ruslands nyere Landbolovgivning, Semstvosforvaltninger og Landbrugets faglige Organisationer med deres yngste

Skud paa Stammen, Andelsbevægelsen; disse Forhold maa nemlig kendes forat forstaa Landboforholdene i dette mægtige Rige, hvis europæiske Del med sine 100,000 Kv.-Mil alene er 140 Gange større end Danmark, med en Befolkning paa 170 Mill. Indbyggere. At $\frac{1}{5}$ af disse er knyttet til Landbruget viser, hvor langt større Betydning dette har end alle andre Næringsveje i Rusland.

Hovedparten af Landbrugerne har kun Raadighed over nogle faa ha. Land, og de fleste af disse kan hverken læse eller skrive. Størsteparten af *Bondejorden* var *endnu i 1907 ikke udskiftet*; hver Bonde havde ofte sin Jord paa 30—40 forskellige Steder indenfor Sognet, jævnlig med $\frac{1}{2}$ —1 Mil mellem de fra hinanden fjærneste Stykker; Sædskiftet var oftest Trevangsbruget — Brak, Vintersæd, Vaarsæd — hvor Brakken kun blev pløjet 1—2 Gange hen paa Sommeren, idet Marken først skulde give Græsning til Kreaturerne med det Ukrudt, der groede der af sig selv: Gødningen af de elendig fodrede Dyr blev brugt til Vintersædmarken, der dog i Gennemsnit for hele Rusland ikke gav mere end ca. 5 Fold, Vaarsæden gav kun 3—4 Fold. Det er forstaaeligt, at den russiske Bonde under disse Forhold førte en kummerlig Tilværelse.

Efter Krigen og Revolutionen i 1906—07 indsaa Regeringen da endelig, at der maatte gøres noget alvorligt for at forbedre Bondens Vilkaar, og man var klar over, at Udskiftningen var det første, der skulde tages fat paa.

Under Ledelse af den danske Landbrugskandidat, nuværende Statsraad *Koefoed*, blev der i Aarene 1907—13 udskiftet et Areal paa 20 Mill. ha., d. v. s. 5—6 Gange saa stort som Danmark; det drejede sig om over 1.350.000 Landbrug, et mægtigt Arbejde i saa kort Tid; 6000 Landinspektører var beskæftiget hermed; Antallet af Landbrugskonsulenter steg i de samme Aar fra 700 til 7000; en Række Stats- og lokale Forsøgsstationer, Mønstergaard og -mejerier m. m. blev oprettet.

En væsentlig Del af denne rivende Udvikling skyldtes *Semstvoernes* Arbejde. Disse »Amtsraad«, som i de se-

nerer Aar er kommet til at spille en saa mægtig økonomisk og politisk Rolle, og hvis Betydning for Landbrugets Op-hjælpning har været saa stor, er en Art lokale Stænderfor-samlinger; de har under sig Skole-, Sundheds-, Vejevæsen m. m. — Overalt, hvor vi kom frem, søgte vi derfor den stedlige Semstvo og fik i næsten alle Tilfælde ypperlig Vej-ledning og Besked af dennes Embedsmænd.

Efter denne Indledning omtales selve Rejsen, der gik over Petrograd, gennem Østersøprovinserne (Dorpat, Riga, Mitau), Smolensk, Moskva, Vladimir, Orel, Kursk, Kiew, Winnitza og Warschava, ialt ca. 7500 km Jærnbane-rejse. Forfatteren giver Meddelelse om en Række af de Institu-tioner og Landbrug, som vi besaa; der maa her henvises til selve Beretningen, som er livlig og let læselig affattet og indeholder en Mængde Oplysninger af Interesse for alle, der ønsker at kende noget til Rusland, specielt til dets Landbrugsforhold; særlig maa der henvises til Afsnit-ene Moskva og Vladimir, Centralrusland samt Kiew og Sydvestrayonen.

I et Afsnit »Statens Foranstaltninger til Fremme af Frøavl« paaviser Forf. endelig, at der indtil Aarhundredets Begyndelse saa godt som intet var gjort i saa Henseende. Jævn-sides med de omtalte Foranstaltninger blev der imidlertid i de sidste Aar før Krigen gjort adskilligt, særlig fra Semstvoernes Side, for at fremskaffe bedre Frøvarer; man kom ind paa Fællesindkøb med Kontrol af de leve-rede Varer; der oprettedes et stort Antal (der opgives 64) Frøkontrolanstalter i de forskellige Gouvernementer. (Forf. gør dog opmærksom paa, at de meget varierende Resultater disse kom til ved Undersøgelserne, i høj Grad forringede den Nytte de burde have gjort). Ligeledes søgte man at fremme Frøavlen, men Planerne hertil var dog kun i ringe Udstrækning bragt til Udførelse før Krigen.

I den afsluttende Artikel og i Efterskriften (Januar 1918) gør Hr. Nielsen opmærksom paa, at 1) Udsigterne for Tilførsel af Kløverfrø fra Rusland til Danmark er meget mørke for de kommende Aar. I Ukraine, hvor

det Frø af Tidlig Rødkløver, vi plejede at købe, avles, har Krigen jo raset og raser vel stadig, hvad der i høj Grad har nedsat Frøavlens; mange af Godserne, hvor den mest rationelle Frøavl fandt Sted, er helt eller delvis overtaget af Bønderne, der oftest driver Jorden daarligst og kun i ringe Grad forstaaer sig paa at avle Frø.

I Permdistriktet, hvorfra vi fik Frø af Sildig Rødkløver, har Vilkaarene for Frøavl været meget uheldige i de sidste Aar; der er derfor tilført Frø til Udsæd fra sydligere og vestligere Egne, hvor der mest dyrkes Tidlig Rødkløver; Hr. N. gør derfor opmærksom paa, at man ikke længere kan være sikker paa at faa ægte Sildig Rødkløver fra disse Egne (noget tilsvarende gør sig gældende for Bøhmens Vedkommende). N. anfører disse Forhold som en kraftig Spore for danske Landmænd til for Alvor at tage fat paa Frøavlens af de yderige danske Kløverstammer, *Hersnap, Tjæreby, Vormark* m. fl., en Opfordring, som man ikke stærkt nok kan understrege i disse Tider, hvor man snart ikke har anden Vej til Fremskaffelse af Kvælstof end Dyrkningen af Bælgplanter.

2) Hvad Eksporten af Frø til Rusland angaar, gør Hr. N. i første Linie opmærksom paa den store Rolle Afsætningen af Havesfrø har spillet under Krigen, hvor der intet er kommet fra Centralmagterne og Frankrig, og hvor Ruslands egen Avl omtrent intet er blevet til. Hr. N. peger paa, at denne Eksport sikkert ogsaa i Fremtiden vil kunne faa stor Betydning, og at den, saa længe Krigen varer, maa kunne benyttes til Udveksling af Varer som Kløverfrø, Foderkager o. l., som vi særlig savner. Dernæst vil der kunne udføres betydelige Mængder af Græsfrø særlig Hundegræs og Eng-Svingel til Rusland; selv om den meget omfattende Opdyrkning af Ruslands uhyre Mosearealer, som var planlagt før Krigen, nu foreløbig intet bliver til, vil der dog — mener Hr. N. — være Brug for betydelige Mængder af Græsfrø. Ogsaa for Turnips- og noget Kaalroefrø samt Sædekorn vil der i en hel Del Gouvernementer sandsynligvis blive god Afsæt-

ning. Det maa imidlertid her erindres, at der i Rusland, med den haarde Vinter og den korte, varme Sommer, udelukkende er Brug for Sorter med kort Voksetid — altsaa i Almindelighed ikke de Sorter, der passer bedst her til Lands. — Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Udvalg for Afsætning af dansk Sædefrø til Udlandet har derfor tilbudt bl. a. russiske Forsøgsstationer gratis Frø af nogle af vore Stammer til Forsøg. Paa vor Rejse fik vi mange Beviser paa den Interesse, hvormed man omfattede vor Frøavl og vore Forsøg; vi saa flere Steder vore Prøver med i Forsøgene; medens nogle af vore bedste Stammer ikke kunde klare sig i Konkurrencen med de haardførere russiske, saa vi ogsaa Exempler paa, at andre af vore Stammer stod sig godt — det gjaldt saaledes Morsø Hvidkløver. I Kiewegnen skal ogsaa flere af vore Sædekorns-Sorter have klaret sig særdeles godt. Hr. Nielsen opmuntrer derfor kraftig til at smede mens Jærnet er varmt og søge vore i Rusland egnede Frø- og Sædekornsarter indførte paa det russiske Marked; vi bør ikke spare noget Arbejde i saa Henseende.

Jeg har hermed anført nogle af Hovedpunkterne i Statskonsulent Nielsens Beretning, men maa som sagt iøvrigt henvise enhver Ruslands-interesseret til at læse selve Beretningen.

Ligesom Nielsen maa jeg fremhæve den overordentlige Elskværdighed og Imødekommenhed som vi mødte, overalt hvor vi kom frem i Rusland. Dette gjaldt ikke mindst Distriksagronom Baron *v. Rosen*, der foranledigede, at alle Gouvernementsagronomerne blev averterede om vort Komme og overalt, hvor vi kom frem, stod til vor Raadighed, saaledes at vi i fuldeste Maal fik Tiden udnyttet. Vi paaskønnede dette i særlig Grad, da vi sikkert ellers ikke havde faaet nær saa meget at se i de 6 Uger.

I de 4 Aar, *N. Otto Nielsen* nu har været Landbrugs-konsulent, har han med den største Trofasthed rogtet sit Hverv, trods talrige Vanskeligheder af forskellig Art. Han, der først havde Station i Riga, maatte, da den blev erobret,

over Hals og Hoved flygte derfra; hans Familie tog da Bolig i Helsingfors, medens han selv maatte være i Petrograd. Da Urolighederne blev værre i Finland end i Rusland, maatte han føre Familien til Petrograd, hvor de imidlertid flere Gange har været Genstand for Overfald og Røverier fra de omstrejfende Pøbelhorders Side.

Hr. N. har bl. a. arbejdet med usvækket Energi paa at skaffe os Kløverfrø fra Rusland, ligesom han stadig søger Mulighed for at skaffe os andre Varer som Oliekager o. l. Fødestoffer. Hr. N. har ved talrige og udførlige dels officielle dels private skriftlige Meddelelser holdt os à jour med Udviklingen i Rusland. Hr. N. ønsker i høj Grad at faa saa meget at vide som muligt om Forholdene her i Landet og vil derfor meget gerne have al dansk Landbrugsliteratur tilsendt. Det er at haabe, at alle Landbrugsorganisationer i egen Interesse vil opfylde dette Ønske. — Hr. Nielsens Adr. er indtil videre: »Det danske Gesandtskab (Legation royale de Danemark), Millionaja 16, Petrograd«.

13. Juli 1918.

K. Dorph Petersen.
